TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2009. gada 28. aprīlī *

Lieta C-518/06

par prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi atbilstoši EKL 226. pantam, ko 2006. gada 20. decembrī cēla

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv E. Traversa [*E. Traversa*] un N. Jerela [*N. Yerrell*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Itālijas Republiku, ko pārstāv I. M. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kam palīdz M. Fjorilli [*M. Fiorilli*], *avvocato dello Stato*, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja,

* Tiesvedības valoda — itāļu.

ko atbalsta

Somijas Republika, ko pārstāv J. Himmanena [*J. Himmanen*], pārstāve, kas norādīja adresi Luksemburgā,

persona, kas iestājusies lietā.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*] un M. Ilešičs [*M. Ilešič*] (referents), tiesneši A. Ticano [*A. Tizzano*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], J. Malenovskis [*J. Malenovský*], J. Klučka [*J. Klučka*], U. Lehmuss [*U. Lõhmus*], E. Levits un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

ģenerāladvokāts J. Mazaks [*J. Mazák*],
sekretāre M. Fereira [*M. Ferreira*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 13. maija tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2008. gada 9. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Prasības pieteikumā Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu nospriest, ka:

— pieņemot un uzturot spēkā tiesību aktus, atbilstoši kuriem civiltiesiskās atbildības, kas izriet no mehanizēto transportlīdzekļu izmantošanas, apdrošināšanas (turpmāk tekstā — "transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana") prēmijas tiek aprēķinātas saskaņā ar iepriekš noteiktiem parametriem, un pakļaujot transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās apdrošināšanas prēmijas *a posteriori* kontrolei, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas noteikti Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīvas 92/49/EEK par normatīvo un administratīvo aktu koordinēšanu attiecībā uz tiešo apdrošināšanu, kas nav dzīvības apdrošināšana, ar kuru groza Direktīvu 73/239/EEK un Direktīvu 88/357/EEK (Trešā nedzīvības apdrošināšanas direktīva) (OV L 228, 1. lpp.), 6., 29. un 39. pantā;

— kontrolējot detalizētos noteikumus, saskaņā ar kuriem apdrošināšanas uzņēmumi, kuru juridiskā adrese atrodas citā dalībvalstī, bet kuri veic komercdarbību Itālijā atbilstoši brīvībai veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvībai, aprēķina savas apdrošināšanas prēmijas, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas noteikti Direktīvas 92/49 9. pantā; un

— paturot spēkā visiem apdrošināšanas uzņēmumiem, tostarp uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese ir citā dalībvalstī, bet kuri veic komercdarbību Itālijā saskaņā ar brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību, pienākumu

apdrošināt transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesisko atbildību, Itālijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas noteikti EKL 43. un 49. pantā.

I — Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

Direktīva 72/166/EEK, Direktīva 84/5/EEK un Direktīva 2005/14/EK

2 Lai veicinātu ceļotāju pārvietošanos starp dalībvalstīm, Padomes 1972. gada 24. aprīļa Direktīvā 72/166/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV L 103, 1. lpp.) ir noteikta sistēma, kas, pirmkārt, ir balstīta uz zaļo apdrošināšanas karšu pārbaudes atcelšanu uz Eiropas Kopienas iekšējām robežām un, otrkārt, uz katras dalībvalsts pienākumu nodrošināt, ka tiek apdrošināta civiltiesiskā atbildība, kas izriet no transportlīdzekļu izmantošanas.

3 Saskaņā ar šīs direktīvas preambulas otro apsvērumu:

"[..] tā kā vienīgais mērķis, kura dēļ veic robežkontroli attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas segumu, ir aizsargāt to personu intereses, kas var būt cietušie negadījumos, ko izraisījuši šādi transportlīdzekļi [..]".

4 Šīs direktīvas preambulas septītajā apsvērumā ir noteikts:

"[..] tā kā zaļo karšu kontroles atcelšanu transportlīdzekļiem, kas parasti atrodas kādā dalībvalstī un iebrauc citas dalībvalsts teritorijā, var nodrošināt nolīgums starp [..] valstu apdrošināšanas apvienībām, ar kuru katra valsts apvienība garantētu kompensāciju saskaņā ar savu tiesību aktu noteikumiem, kas dod tiesības uz kompensāciju par jebkādiem zaudējumiem vai miesas bojājumiem, kurus tās teritorijā izraisījis kāds no šiem transportlīdzekļiem, neatkarīgi no tā, vai tas bijis apdrošināts".

5 Turklāt šīs direktīvas preambulas piektajā un sestajā apsvērumā ir uzsvērts, ka, šādi mīkstinot noteikumus par ceļotāju pārvietošanos starp dalībvalstīm, tiek veicināta dalībvalstu tirgu atvēršana.

6 Direktīvas 72/166 3. panta 1. punktā ir noteikts:

"Katra dalībvalsts [..] veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu to, ka civiltiesiskā atbildība par to transportlīdzekļu lietošanu, kas parasti atrodas tās teritorijā, ir apdrošināta. [..]"

7 Padomes 1983. gada 30. decembra Otrās direktīvas 84/5/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (OV 1984, L 8, 17. lpp.) preambulas piektajā un sestajā apsvērumā ir noteikts:

"[..] obligātajam apdrošināšanas apjomam noteikti jāgarantē cietušajiem atbilstīga kompensācija neatkarīgi no dalībvalsts, kur negadījums noticis;

[..] jāparedz, lai iestāde garantē, ka cietušais nepaliks bez kompensācijas, ja transportlīdzeklis, kas izraisījis negadījumu, nav apdrošināts vai identificēts; [..]".

8 Direktīvas 84/5 1. panta 4. punktā dalībvalstīm ir noteikts pienākums izveidot vai pilnvarot garantiju fondu, kas sniegtu kompensāciju cietušajiem negadījumos, kas izraisīti ar transportlīdzekļiem, kam nav nokārtota transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskā apdrošināšana.

9 Šajā pašā tiesību normā ir precizēts, ka šis pienākums neierobežo dalībvalstu tiesības uzskatīt šīs iestādes sniegto kompensāciju par pakārtotu vai nepakārtotu.

10 Direktīva 72/166 un Direktīva 84/5 pēdējo reizi tika grozītas ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK, ar ko groza Padomes Direktīvas 72/166/EEK, 84/5/EEK, 88/357/EEK un 90/232/EEK un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2000/26/EK attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu (OV L 149, 14. lpp.). Direktīvas 2005/14/EK transponēšana vēl nebija jāpabeidz līdz datumam, kurā beidzās pēdējā šajā lietā izdotajā argumentētajā atzinumā noteiktais termiņš.

11 Kā ir uzsvērts šīs direktīvas preambulas pirmajā apsvērumā, vienotā apdrošināšanas tirgus nostiprināšana un konsolidēšana saistībā ar transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesisko apdrošināšanu, ņemot vērā transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas īpašo nozīmi Eiropas pilsoņiem vai nu kā apdrošinājumu ņēmējiem, vai kā ceļu satiksmes negadījumos cietušajiem, no vienas puses, un apdrošināšanas uzņēmumiem, no otras puses, ir būtisks mērķis finanšu pakalpojumu jomā.

12 Turklāt Direktīvas 2005/14 preambulas divdesmit pirmajā apsvērumā ir noteikts, ka tiesības atsaukties uz apdrošināšanas līgumu un izvirzīt tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību ir ļoti nozīmīgs faktors ceļu satiksmes negadījumā cietušo aizsardzībai.

Direktīva 92/49

13 Direktīvas 92/49 preambulas pirmajā, piektajā, sestajā, septītajā un astoņpadsmitajā apsvērumā ir noteikts:

"(1) tā kā ir jāpabeidz iekšējā tirgus izveide tiešās apdrošināšanas, kas nav dzīvības apdrošināšana, jomā, lai apdrošināšanas uzņēmumiem, kuriem galvenais birojs atrodas Kopienā, būtu vieglāk apdrošināt Kopienā esošos riskus, izmantojot gan tiesības veikt uzņēmējdarbību, gan pakalpojumu sniegšanas brīvību;

[..]

(5) tā kā jau pieņemtais šā jautājuma risinājums vērsts uz tādu saskaņošanu, kas ir būtiska, nepieciešama un pietiekama, lai panāktu licencēšanas un uzraudzības sistēmu savstarpēju atzīšanu, tādējādi radot iespēju izdot visā Kopienā derīgas vienveida licences un izmantot principu, ka uzraudzību īsteno piederības dalībvalsts;

(6) tā kā tāpēc jānosaka prasība, ka apdrošināšanas darījumu sākšanai un veikšanai vajadzīga vienveida licence, ko izsniedz tās dalībvalsts kompetentās iestādes, kurā atrodas uzņēmuma galvenais birojs; tā kā šāda licence uzņēmumam dod tiesības darboties visā Kopienā, izmantojot tiesības veikt uzņēmējdarbību vai pakalpojumu sniegšanas brīvību; [..]

(7) tā kā piederības dalībvalsts kompetentās iestādes turpmāk būs atbildīgas par apdrošināšanas uzņēmumu finanšu stabilitāti, tostarp maksātspēju, pietiekamu tehnisko rezervju krājumu un šo rezervju nodrošinājumu ar atbilstīgiem aktīviem;

[..]

(18) tā kā apdrošināšanas līgumtiesību saskaņošana nav priekšnoteikums vienota apdrošināšanas tirgus izveidei; tā kā dalībvalstīm piešķirtā iespēja noteikt savu likumu attiecināšanu uz apdrošināšanas līgumiem, kuros apdrošina to teritorijā esošos riskus, varētu vienlaicīgi darboties kā pietiekams drošības līdzeklis apdrošinājuma ņēmējiem, kuriem vajadzīga īpaša aizsardzība."

14 Direktīvas 92/49 6. pantā, kas ietverts II sadaļā "Apdrošināšanas darījumu sākšana", ir noteikts:

"[Padomes 1973. gada 24. jūlija Pirmās] Direktīvas 73/239/EEK [par normatīvo un administratīvo aktu koordināciju attiecībā uz uzņēmējdarbības sākšanu un veikšanu tiešās apdrošināšanas nozarē, kas nav dzīvības apdrošināšana (OV L 228, 3. lpp.)] 8. pantu aizstāj ar šādu formulējumu:

"[..]

Dalībvalstis [..] nedrīkst pieņemt noteikumus, kas liek iepriekš apstiprināt vai regulāri darīt zināmus vispārīgos un īpašos apdrošināšanas nosacījumus, prēmiju lielumus un veidlapas un citus iespiedu dokumentus, kurus uzņēmums gatavojas izmantot darījumos ar apdrošinājuma ņēmējiem.

Dalībvalstis nedrīkst paturēt spēkā vai ieviest noteikumus, kas paredz iepriekšēju paziņojumu vai apstiprinājuma iegūšanu prēmiju likmju paredzētajai paaugstināšanai, ja vien tas nav ietverts vispārējā cenu kontroles sistēmā.

[..]""

15 Direktīvas 92/49 9. pantā, kas ietverts III sadaļā "Apdrošināšanas darbības nosacījumu saskaņošana", ir noteikts:

"Direktīvas 73/239/EEK 13. pantu aizstāj ar šādu formulējumu.

"[..]

1. Par apdrošināšanas uzņēmumu finanšu uzraudzību, tostarp par darījumiem, ko tas veic caur filiālēm vai izmantojot pakalpojumu sniegšanas brīvību, atbild vienīgi piederības dalībvalsts.

2. Finanšu uzraudzībā ietilpst uzdevums pārbaudīt visu apdrošināšanas uzņēmuma darbību un maksātspēju, kā arī tehnisko rezervju nodrošinājumu un līdzekļus, ar kuriem tās nodrošina, saskaņā ar piederības dalībvalsts noteikumiem vai praksi, kuros ievēroti Kopienas līmenī pieņemti noteikumi.

[..]""

16 Šīs direktīvas 11. pantā ir noteikts:

"Direktīvas 73/239/EEK 19. panta 2. un 3. punktu aizstāj ar šādiem formulējumiem.

"[..]

3. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu kompetentajām iestādēm pilnvaras un līdzekļus, kas tām vajadzīgi, lai uzraudzītu apdrošināšanas uzņēmumu, kam galvenais birojs atrodas to teritorijā, darījumus, tostarp darījumus ārpus to teritorijas, saskaņā ar Padomes direktīvām, kas regulē šīs darbības, un nolūkā nodrošināt to izpildi.

Šīm pilnvarām un līdzekļiem jābūt tādiem, lai kompetentās iestādes jo īpaši spētu:

[..]

b) veikt visus attiecīgos un vajadzīgos pasākumus attiecībā uz uzņēmumu, tā direktoriem vai vadītājiem, vai personām, kam tajā ir kontrole, nodrošinot uzņēmuma darījumu atbilstību normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, kuri uzņēmumam jāievēro visās dalībvalstīs [..]

[..].””

17 Direktīvas 92/49 29. pantā ir noteikts:

“Dalībvalstis nedrīkst pieņemt noteikumus, kas prasa iepriekš apstiprināt vispārīgos un īpašos apdrošināšanas nosacījumus, prēmiju lielumus vai veidlapas un citus iespiedu dokumentus, kurus uzņēmums gatavojas izmantot darījumos ar apdrošinājuma ņēmējiem, vai sistemātiski sniegt ziņas par tiem. Vienreizējus ziņojumus par apdrošināšanas nosacījumiem un citiem dokumentiem var paredzēt tikai nolūkā pārbaudīt to atbilstību valsts noteikumiem par apdrošināšanas līgumiem, un šī prasība nedrīkst būt priekšnoteikums uzņēmuma darījumu veikšanai.

Dalībvalstis nedrīkst paturēt spēkā vai ieviest noteikumu par iepriekšēju ziņojumu sniegšanu vai apstiprinājuma iegūšanu prēmiju likmju paredzētajai paaugstināšanai, ja vien tas nav ietverts vispārējā cenu kontroles sistēmā.”

18 Šīs direktīvas 39. panta, kas ietverts IV sadaļā “Noteikumi par tiesībām veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību”, 2. un 3. punktā ir noteikts:

“2. Filiāles vai pakalpojumu sniegšanas dalībvalsts tomēr nedrīkst pieņemt noteikumus, kas prasa iepriekš apstiprināt vai sistemātiski sniegt ziņas par vispārīgiem un īpašiem apdrošināšanas nosacījumiem, prēmiju lielumiem vai veidlapām un citiem iespiedu dokumentiem, kurus uzņēmums gatavojas izmantot darījumos ar apdrošinājuma ņēmējiem. Tā var tikai prasīt, lai uzņēmums, kas tās teritorijā plāno veikt apdrošināšanu, izmantojot tiesības veikt uzņēmējdarbību vai pakalpojumu sniegšanas brīvību, sniedz vienreizējus ziņojumus par apdrošināšanas nosacījumiem un citiem

dokumentiem nolūkā pārbaudīt to atbilstību valsts tiesību aktiem par apdrošināšanas līgumiem, un šī prasība nedrīkst būt priekšnoteikums uzņēmuma darījumu veikšanai.

3. Filiāles vai pakalpojumu sniegšanas dalībvalstis nedrīkst paturēt spēkā vai ieviest noteikumu par iepriekšēju ziņošanu vai apstiprinājuma iegūšanu prēmiju likmju paredzētajai paaugstināšanai, ja vien tas nav ietverts vispārējā cenu kontroles sistēmā."

19 Šīs direktīvas 40. pantā ir paredzēts:

"[..]

3. Ja kādas dalībvalsts kompetentās iestādes konstatē, ka uzņēmums ar filiāli vai uzņēmums, kas darbojas, izmantojot pakalpojumu sniegšanas brīvību, tās teritorijā neievēro tiesību aktu noteikumus, kas šajā valstī uz to attiecas, tās liek uzņēmumam šo nepieļaujamo stāvokli izlabot.

4. Ja attiecīgais uzņēmums noteiktos pasākumus nepilda, šās dalībvalsts kompetentās iestādes par to informē piederības dalībvalsts kompetentās iestādes. Pēdējās, tiklīdz iespējams, veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka attiecīgais uzņēmums nepieļaujamo stāvokli izlabo. Šo pasākumu būtību dara zināmu piederības dalībvalsts kompetentajām iestādēm.

5. Ja pretēji šādiem piederības dalībvalsts veiktiem pasākumiem vai tādēļ, ka pasākumi izrādās nepiemēroti vai šajā valstī netiek piemēroti, uzņēmums turpina pārkāpt attiecīgajā dalībvalstī spēkā esošos tiesību aktus, šī dalībvalsts, informējusi piederības

dalībvalsts kompetentās iestādes, var veikt pienācīgus pasākumus, lai novērstu turpmākus pārkāpumus vai sodītu par tiem, kā arī, ja tas noteikti nepieciešams, liegt šim uzņēmumam turpmāk slēgt apdrošināšanas līgumus tās teritorijā. Dalībvalstis nodrošina, ka to teritorijā par apdrošināšanas uzņēmumiem ir iespējams izsniegt šiem pasākumiem vajadzīgos juridiskos dokumentus.

6. Šā panta 3., 4. un 5. punkta noteikumi neietekmē attiecīgās dalībvalsts pilnvaras ārkārtējās situācijās, lai tās varētu veikt vajadzīgos pasākumus nolūkā novērst pārkāpumus savā teritorijā. Tas ietver arī iespēju to teritorijā aizliegt apdrošināšanas uzņēmumiem slēgt jaunus apdrošināšanas līgumus.

7. Šā panta 3., 4. un 5. punkts neietekmē dalībvalsts pilnvaras sodīt par pārkāpumiem to teritorijā.

[..]"

Valsts tiesiskais regulējums

20 1969. gada 24. decembra Likuma Nr. 990 (1970. gada 3. janvāra *GURI* Nr. 2; turpmāk tekstā — "Likums Nr. 990/69") par obligāto civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu un laivu, kuģu un gaisa kuģu izmantošanu (*assicurazione obbligatoria della responsabilità civile derivante dalla circolazione dei veicoli a motore e dei natanti*), tādā redakcijā, kādā tas bija spēkā pirmstiesas procedūras laikā, 11. panta 1. punktā apdrošināšanas uzņēmumiem ir noteikts

pienākums veikt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu pēc jebkura potenciāla klienta lūguma. Tajā ir noteikts:

"Uzņēmumiem ir jāpieņem tiem iesniegtie piedāvājumi par obligāto apdrošināšanu saskaņā ar polišu un apdrošināšanas likmju, kuras tiem iepriekš ir jānosaka saistībā ar jebkuru risku, kas izriet no motorizēto transportlīdzekļu un laivu, kuģu un gaisa kuģu izmantošanas, noteikumiem."

21 Šis pienākums slēgt līgumu galvenokārt ticis paturēts spēkā Privātās apdrošināšanas kodeksa (*codice delle assicurazioni private*), kas tika pieņemts ar 2005. gada 7. septembra Dekrētlikumu Nr. 209 un stājās spēkā 2006. gada 1. janvārī (*GURI* Nr. 239 2005. gada 13. oktobra parastais pielikums, turpmāk tekstā — "Privātās apdrošināšanas kodekss"), 132. pantā. Šajā pantā ir noteikts:

"1. Apdrošināšanas uzņēmumiem, pamatojoties uz polišu noteikumiem un apdrošināšanas likmēm, kas tiem jānosaka iepriekš attiecībā uz jebkuru risku saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu un laivu, kuģu un gaisa kuģu izmantošanu, ir jāakceptē iesniegtie piedāvājumi par obligāto apdrošināšanu neatkarīgi no nepieciešamības pārbaudīt datu, kas norādīti sertifikātā par pagātnes prasījumiem, pareizumu un neatkarīgi no nepieciešamības identificēt apdrošinājuma ņēmēju un transportlīdzekļa īpašnieku, ja tas nav apdrošinājuma ņēmējs.

2. Lai izpildītu pienākumus, kas izriet no 1. punkta, apdrošināšanas uzņēmumi var pieprasīt, lai atļauja attiektos tikai uz mehānisko transportlīdzekļu vai laivu, kuģu un gaisa kuģu parku komercdarbību."

22 Likuma Nr. 990/69 11. panta 1.a punktā ir noteikts:

"Lai izpildītu 1. punktā noteiktos pienākumus, uzņēmumam, nosakot prēmiju likmes, tīrās prēmijas un pieskaitījumi ir jāaprēķina atsevišķi un saskaņā ar tā tehniskajām bāzēm, kurām ir jābūt pietiekami lielām un jāaptver vismaz pieci gadi. Gadījumos, kad šīs bāzes nav pieejamas, uzņēmums var izmantot tirgus statistikas datus. Ja [*l'Istituto per la vigilanza sulle assicurazioni private e di interesse collettivo* (*ISVAP*)] konstatē pienākuma slēgt līgumu neizpildi vai apiešanu, kas veikta attiecībā pret noteiktiem teritoriāliem apgabaliem vai atsevišķām apdrošinājuma ņēmēju kategorijām, tiek piemērota finansiāla sankcija 3 % apmērā no prēmijām, kas attiecas uz transportlīdzekļu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kā tās ir atspoguļotas pēdējā apstiprinātajā bilancē, ar minimālo summu EUR 1 miljonu līdz maksimālajai summai EUR 5 miljoniem. Atkārtota pārkāpuma gadījumā var tikt atņemta atļauja veikt uzņēmējdarbību transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jomā."

23 Šīs tiesību normas galvenās daļas tikušas pārņemtas Privātās apdrošināšanas kodeksa 35. panta 1. punktā un 314. panta 2. punktā.

24 Likuma Nr. 990/69 12.a pantā ir noteikts:

"1. Lai garantētu atklātību un konkurenci apdrošināšanas pakalpojumu sniegšanā, kā arī pietiekamu informāciju lietotājiem, uzņēmumiem, kas darbojas mehānisko transportlīdzekļu un laivu, kuģu un gaisa kuģu īpašnieku obligātās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jomā, ir jānodrošina, lai sabiedrībai būtu pieejama informācija par prēmijām un vispārējiem un speciāliem apdrošināšanas polišu noteikumiem, kas tiek piemēroti Itālijas Republikas teritorijā.

2. Katra apdrošināšanas uzņēmuma noteiktajām prēmijām, kas tiek piemērotas apdrošinājuma ņēmējiem, kuri ietilpst kategorijā ar maksimālo atlaidi pēdējo divu gadu laikā, ir jābūt vienādām visā valsts teritorijā.

3. Prēmiju un polišu noteikumu reklamēšanai saskaņā ar 1. punktu ir jānotiek visos apdrošināšanas uzņēmuma pakalpojumu sniegšanas punktos un interneta lapās, tādējādi ļaujot lietotājiem aprēķināt prēmijas un iegūt informāciju par apdrošināšanas polišu noteikumiem [..].

[..]

5. Par katru no 1. un 3. punktā noteiktajiem pienākumiem neizpildi vai daļēju izpildi tiek uzlikts administratīvs sods no EUR 2600 līdz EUR 10 300. Bezdarbības vai kavēšanas gadījumā, kas pārsniedz trīsdesmit dienas, sods tiek dubultots."

25 Šie noteikumi galvenokārt tikuši pārņemti Privātās apdrošināšanas kodeksa 131. un 313. pantā.

26 Visbeidzot, Likuma Nr. 990/69 12.c panta 1. punktā ir noteikts:

"1. Ja apdrošināšanas uzņēmumi neizpilda vai apiet pienākumu akceptēt potenciālo apdrošinājuma ņēmēju piedāvājumus saskaņā ar 11. pantu saistībā ar obligāto

civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu sakarā ar mehānisko transportlīdzekļu un laivu, kuģu un gaisa kuģu izmantošanu, tiem tiek noteikta finansiāla sankcija [..].”

27 Pēc analoģijas Privātās apdrošināšanas kodeksa 314. panta 1. punktā ir noteikts:

“1. Par atteikumu izpildīt 132. panta 1. punktā noteikto pienākumu apdrošināt vai par šī pienākuma apiešanu tiek noteikts administratīvs naudas sods no EUR 1500 līdz EUR 4500.”

II — Pirmstiesas procedūra

28 Ar 2004. gada 22. marta vēstuli Komisija informēja Itālijas Republiku par Likuma Nr. 990/69 un tā piemērošanas, ko veic *ISVAP*, saderīguma ar Direktīvas 92/49 6., 29. un 39. panta problēmām. Šajā sakarā Komisija norādīja, ka ir saņēmusi sūdzības no apdrošināšanas uzņēmumiem par sankcijām, ko piemērojis *ISVAP*, sakarā ar to, ka ir apiets minētā likuma 11. panta 1. punktā noteiktais pienākums slēgt līgumu, jo tikušas noteiktas pārmērīgas apdrošināšanas likmes.

29 Ar 2004. gada 8. jūnija vēstuli Itālijas Republika atbildēja, ka Likums Nr. 990/69 un tā piemērošana, ko veicis *ISVAP*, ir saderīga ar Kopienu tiesībām. Itālijas Republika norādīja, ka Likumā Nr. 990/69 netiek pieprasīta ne iepriekšēja apdrošināšanas likmju apstiprināšana, ne šo likmju sistemātiska paziņošana *ISVAP*. Šis likums ļauj apdrošināšanas uzņēmumiem brīvi izvēlēties savas apdrošināšanas likmes, garantējot patērētājiem transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polises saņemšanu. Šajā pēdējā sakarā tā uzsvēra civiltiesiskās atbildības par kaitējumu, kas radies sakarā ar transportlīdzekļu izmantošanu, sociālo raksturu.

30 2004. gada 9. jūlijā Komisija oficiāli nosūtīja Itālijas Republikai brīdinājuma vēstuli, pieprasot tai sniegt apsvērumus par Likuma Nr. 990/69 11. panta 1. un 1.a punkta, 12.a, kā arī 12.c panta, kā tos ir interpretējis un piemērojis *ISVAP*, saderību ar Direktīvu 92/49.

31 Ar 2004. gada 31. augusta vēstuli Itālijas Republika nosūtīja savus apsvērumus, kas būtībā atbilst apsvērumiem, kas nosūtīti ar tās 2004. gada 8. jūnija vēstuli.

32 2004. gada 22. decembrī Komisija nosūtīja papildu brīdinājuma vēstuli, kurā tā apgalvoja, ka saskaņā ar principiem, ko Tiesa izklāstījusi 2004. gada 5. oktobra spriedumā lietā C-442/02 *CaixaBank France* (Krājums, I-8961. lpp.), pienākums slēgt līgumu ir pretrunā arī EKL 43. un 49. pantam. Itālijas Republikai tika noteikts viena mēneša termiņš atbildes uz papildu brīdinājuma vēstuli sniegšanai.

33 Tā kā uz papildu brīdinājuma vēstuli netika atbildēts, Komisija 2005. gada 18. oktobrī nosūtīja Itālijas Republikai argumentētu atzinumu, kurā apstiprināti iebildumi, kas tika izvirzīti abās brīdinājuma vēstulēs, un kurā šī dalībvalsts tika aicināta divu mēnešu laikā no tā saņemšanas brīža veikt nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu tajā izklāstītās prasības.

34 Ar 2005. gada 3. novembra vēstuli Itālijas Republika paziņoja par Privātās apdrošināšanas kodeksa publicēšanu.

35 Ar 2005. gada 30. decembra vēstuli Itālijas Republika atbildēja uz argumentēto atzinumu, uzstājot, ka valsts tiesību akti ir saderīgi ar Kopienu tiesībām.

36 Ņemot vērā Itālijas Republikas atbildi, Komisija uzskatīja par nepieciešamu precizēt iebildumus un tādēļ 2006. gada 10. aprīlī izdeva papildu argumentēto atzinumu. Šī dalībvalsts tika aicināta veikt nepieciešamos pasākumus, lai izpildītu šajā argumentētajā atzinumā izklāstītās prasības divu mēnešu laikā no tā saņemšanas brīža.

37 Ar 2006. gada 16. maija vēstuli Itālijas Republika atbildēja uz papildu argumentēto atzinumu. Tā atkārtoti apstiprināja, ka tās tiesību akti ir saderīgi ar Kopienu tiesībām.

38 Komisija, nebūdama apmierināta ar Itālijas Republikas atbildi, nolēma celt šo prasību.

III — Tiesvedība Tiesā

39 Ar prasības pieteikumu, kas Tiesas kancelejā iesniegts 2006. gada 20. decembrī, Komisija cēla šo prasību un lūdza Tiesu veikt šī sprieduma 1. punktā izklāstītās konstatācijas un piespriest Itālijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

40 Itālijas Republika lūdz Tiesu noraidīt šo prasību.

41 Ar 2007. gada 21. jūnija rīkojumu Tiesas priekšsēdētājs atļāva Somijas Republikai iestāties lietā Itālijas Republikas prasījumu atbalstam.

Par prasību

42 Replikas rakstā Komisija ir norādījusi, ka galvenais Itālijas Republikas pieļautais Kopienu tiesību pārkāpums ir tas, ka pienākums slēgt līgumu nav saderīgs ar EKL 43. un 49. pantu. Tādēļ šis iebildums ir jāapskata vispirms.

Par iebildumu, ar kuru tiek apgalvots EKL 43. un 49. panta pārkāpums sakarā ar pienākumu slēgt līgumu

Lietas dalībnieku argumenti

43 Komisija apgalvo, ka pienākums slēgt līgumu, kas noteikts visiem uzņēmumiem, kuri darbojas transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas jomā, un kas noteikts saistībā ar visiem transportlīdzekļu īpašniekiem, tāpat kā *ISVAP* iespēja piemērot sankcijas minētā pienākuma neizpildes gadījumā nav saderīgi ar EKL 43. un 49. pantu.

44 Šis pienākums apdrošināšanas uzņēmumus, kas dibināti citās valstīs, attur ienākt Itālijā un tur piedāvāt savus pakalpojumus un tādējādi kavē piekļuvi Itālijas tirgum. Konkrētāk, šie uzņēmumi tiek kavēti brīvi noteikt apdrošināšanas pakalpojumu piedāvājumu un šo pakalpojumu adresātus. Līdz ar to šiem uzņēmumiem ir jāsedz pārmērīgas izmaksas saistībā ar to komercdarbības stratēģijām. Šīs izmaksas ir vēl jo ievērojamākas uzņēmumiem, kuri Itālijā vēlas veikt neregulāru komercdarbību.

45 Pienākuma slēgt līgumu ierobežojošā iedarbība ir salīdzināma ar iedarbību, ko Tiesa konstatējusi iepriekš minētajā spriedumā lietā *CaixaBank France*.

46 Pēc tam Komisija norāda, ka pienākums slēgt līgumu nav pamatots un samērīgs saistībā ar izvirzīto mērķi.

47 Saistībā ar Itālijas Republikas izvirzīto mērķi aizsargāt transportlīdzekļu īpašniekus Komisija atzīst, ka pienākums slēgt līgumu garantē, ka transportlīdzekļa īpašnieks atradīs apdrošināšanas uzņēmumu, kurš ir gatavs izsniegt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polisi. Tomēr pienākums noslēgt līgumu pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu mērķi aizsargāt patērētājus, jo šis pienākums apdrošināšanas uzņēmumiem ir noteikts saistībā ar visiem transportlīdzekļu īpašniekiem visā Itālijas teritorijā, lai gan Itālijas Republika ir atsaukusies uz grūtībām atrast apdrošināšanas uzņēmumu, kurš būtu gatavs izsniegt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas polisi, precīzā ģeogrāfiskā zonā un saistībā ar konkrētu personu kategoriju, proti, Itālijas dienvidos un saistībā ar jauniem transportlīdzekļu vadītājiem.

48 Saistībā ar Itālijas Republikas izvirzīto mērķi garantēt adekvātu kompensāciju ceļu satiksmes negadījumos cietušajiem Komisija uzskata, ka tas jau ir sasniegts ar pienākumu, kas pēc Direktīvas 72/166 3. panta transponēšanas ir noteikts transportlīdzekļu īpašniekiem un saskaņā ar kuru šiem īpašniekiem ir jāiegādājas transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības polise, un ar to, ka visās dalībvalstīs saskaņā ar Direktīvu 84/5 eksistē garantijas fonds.

49 Visbeidzot, Komisija norāda, ka citās dalībvalstīs pastāv mazāk ierobežojošas sistēmas, lai panāktu tādus pašus rezultātus, kādus tiek mēģināts panākt ar Itālijas tiesību aktiem. Šajā sakarā Komisija min *Bureau central de tarification*, kas izveidots gan Beļģijā, gan Francijā, *Consorcio de Compensación de Seguros*, kas izveidota Spānijā, galveno apdrošināšanas uzņēmumu konsorciju, kas izveidots Nīderlandē, un līdzapdrošināšanas sistēmu, kas izveidota Portugālē.

50 Itālijas Republika atgādina, ka transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas, kas ir privāta rakstura apdrošināšana, pamatā ir sociāla rakstura mērķi, it īpaši mērķis garantēt, lai ceļu satiksmes negadījumos cietušie saņemtu kompensāciju. Tas ir iemesls, kādēļ transportlīdzekļu īpašniekiem tika noteikts pienākums noslēgt apdrošināšanas līgumu, lai sniegtu kompensāciju trešām personām.

51 Izvēloties noteikt šo pienākumu gan apdrošināšanas uzņēmumiem, gan mehānisko transportlīdzekļu lietotājiem, Itālijas Republika vēlējās maksimāli aizsargāt, no vienas puses, apdrošinājuma ņēmējus kā patērētājus pret diskrimināciju piekļuvē obligātajai apdrošināšanai un saistībā ar brīvību pārvietoties un, no otras puses, ceļu satiksmes negadījumos cietušos.

52 Itālijas Republika uzskata, ka šos mērķus ar uzņēmumu komercdarbības brīvību nedrīkst nolemt neveiksmei. Šī dalībvalsts uzskata, ka, ja Tiesa pieņemtu Komisijas argumentāciju, transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana kļūtu par apdrošināšanu, kas balstīta vienīgi uz tirgus loģiku, un lielā mērā zaudētu savu sociālo raksturu.

53 Turpinājumā Itālijas Republika uzsver, ka pienākumam slēgt līgumu nav nekādas atturošas iedarbības attiecībā uz apdrošināšanas uzņēmumiem, kuri dibināti citā dalībvalstī, kas nav Itālijas Republika, un kuri vēlas ienākt Itālijas tirgū.

54 Gadījumā, ja Tiesai tomēr būtu jānospriež, ka pienākums slēgt līgumu ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību, Itālijas Republika norāda, ka šis pienākums ir atbilstošs, lai sasniegtu izvirzītos mērķus aizsargāt patērētājus un ceļu satiksmes negadījumos cietušos.

55 Turklāt pienākums slēgt līgumu ir saderīgs ar samērīguma principu. Pretēji tam, ko apgalvo Komisija, nebūtu ne iespējami, ne tiesiski pienākumu slēgt līgumu attiecināt tikai uz noteiktām Itālijas teritorijas zonām vai noteiktiem patērētāju tipiem. Šāda pienākuma attiecināšana tikai uz noteiktām patērētāju kategorijām radītu diskriminācijas problēmas, bet šī pienākuma ģeogrāfiska ierobežošana stimulētu apdrošināšanas uzņēmumus izvairīties no zonām, kurās ir jāpilda pienākums slēgt līgumu.

56 Visbeidzot, saistībā ar alternatīviem mehānismiem, kas izveidoti citās dalībvalstīs, Itālijas Republika norāda, ka, tā kā transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas realizēšanas kārtība nav harmonizēta, katra dalībvalsts var brīvi izvēlēties risinājumu, kas vislabāk atbilst valsts sociālajai situācijai. Turklāt tieši dažādo valsts situāciju neviendabības dēļ Kopienu likumdevējs šajā sakarā nav varējis pieņemt saskaņošanas noteikumus.

57 Somijas Republika norāda, ka neatkarīgi no jautājuma, vai pienākums slēgt līgumu ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību, šis pienākums katrā ziņā ir pamatots.

58 Šajā sakarā šī dalībvalsts uzsver, ka starp transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu un sociālo drošību pastāv cieša saikne sakarā ar to, ka tiek segti ceļu satiksmes negadījumos cietušo ārstēšanās un rehabilitācijas izdevumi, kā arī izdevumi, kas saistīti ar atalgojuma zaudēšanu.

59 Somijas Republika uzskata, ka pienākums slēgt līgumu ir nepieciešams un samērīgs, lai sasniegtu izvirzītos mērķus. Šis pienākums vidusmēra patērētājam ir vienkāršākais veids, kā izpildīt tiesību aktos noteikto pienākumu.

Tiesas vērtējums

— Par brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojuma pastāvēšanu

60 Nav strīda par to, ka pienākums slēgt līgumu tiek vienādi piemērots visiem uzņēmumiem, kas sniedz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas pakalpojumus Itālijas teritorijā.

61 Tomēr Komisija uzskata, ka minētais pienākums tiktāl, ciktāl tas apdrošināšanas uzņēmumiem samazina iespēju autonomi praktizēt tirgus stratēģijas izvēli, kavē to uzņēmumu ienākšanu un pakalpojumu sniegšanu Itālijā, kuru juridiskā adrese ir citā dalībvalstī.

62 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru jēdziens "ierobežojums" EKL 43. un 49. panta izpratnē attiecas uz pasākumiem, kas aizliedz, traucē vai padara mazāk pievilcīgu brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības izmantošanu (iepriekš minētais spriedums lietā *CaixaBank France*, 11. punkts; 2007. gada 13. decembra spriedums lietā C-465/05 Komisija/Itālija, Krājums, I-11091. lpp., 17. punkts, un 2008. gada 17. jūlija spriedums lietā C-389/05 Komisija/Francija, Krājums, I-5337. lpp., 52. punkts).

63 Saistībā ar jautājumu, kādos apstākļos uz tādu vienādi piemērojamu pasākumu kā šajā lietā apskatāmo pienākumu slēgt līgumu var attiekties minētais jēdziens, ir jāatgādina, ka dalībvalsts tiesību akti nav ierobežojums EK līguma izpratnē vienīgi tā fakta dēļ, ka citas dalībvalstis saistībā ar līdzīgu pakalpojumu sniedzējiem, kas dibināti to teritorijās, piemēro mazāk stingrus vai ekonomiski pievilcīgākus noteikumus (šajā sakarā skat. 1995. gada 10. maija spriedumu lietā C-384/93 *Alpine Investments*, *Recueil*, I-1141. lpp., 27. punkts, un 2005. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-403/03 *Schempp*, Krājums, I-6421. lpp., 45. punkts).

64 Taču ierobežojuma jēdziens aptver dalībvalsts pasākumus, kas, lai gan tiek piemēroti vienādi, ietekmē citu dalībvalstu uzņēmumu piekļuvi tirgum un līdz ar to traucē tirdzniecību starp dalībvalstīm (šajā sakarā skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Alpine Investments*, 35. un 38. punkts, un lietā *CaixaBank France*, 12. punkts).

65 Šajā lietā nav strīda par to, ka pienākumam slēgt līgumu nav ietekmes uz to, ka Itālijas iestādes akceptē administratīvo licenci, kas ir minēta šī sprieduma 13. punktā un ko apdrošināšanas uzņēmumi, kuru juridiskā adrese ir citā dalībvalstī, kas nav Itālijas Republika, iegūst dalībvalstī, kurā tiem ir juridiskā adrese. Tādēļ šis pienākums neskar no minētās licences izrietošās tiesības piekļūt Itālijas transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas tirgum.

66 Tomēr tas, ka dalībvalsts ir noteikusi tādu pienākumu slēgt līgumu, kāds tiek apskatīts šajā lietā, ir būtiska iejaukšanās līgumu slēgšanas brīvībā, kura principā ir tirgus dalībniekiem.

67 Tādā jomā kā apdrošināšanas nozare šāds pasākums ietekmē attiecīgo tirgus dalībnieku piekļuvi tirgum, it īpaši, ja ar šiem pasākumiem apdrošināšanas uzņēmumiem tiek noteikts ne tikai pienākums apdrošināt visus riskus, kas tiem tiek piedāvāti, bet arī prasības par apdrošināšanas likmju mērenību.

68 Tā kā saskaņā ar šo pienākumu uzņēmumiem, kas piekļūst Itālijas tirgum, ir jāakceptē visi potenciālie klienti, šis pienākums slēgt līgumu šiem uzņēmumiem var ietvert organizēšanas un investīciju ziņā ievērojamas papildu izmaksas.

69 Ja šie uzņēmumi vēlas piekļūt Itālijas tirgum apstākļos, kas ir saderīgi ar Itālijas tiesību aktiem, tiem ir jāpārskata sava komercdarbības politika un stratēģija, it īpaši ievērojami paplašinot piedāvāto apdrošināšanas pakalpojumu klāstu.

70 Tā kā šis pienākums ietver šiem uzņēmumiem ievērojamu adaptēšanos un izmaksas, pienākums slēgt līgumu padara mazāk pievilcīgu piekļuvi šim tirgum un piekļūšanas gadījumā samazina attiecīgo uzņēmumu kapacitāti nekavējoties izrādīt efektīvu konkurenci attiecībā pret uzņēmumiem, kas tradicionāli darbojas Itālijā (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *CaixaBank France*, 13. un 14. punkts).

71 Tādēļ pienākums slēgt līgumu ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību.

— Par ierobežojuma pamatojumu

72 Brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums var tikt pieļauts, ja izrādās, ka tas atbilst imperatīviem vispārējo interešu apsvērumiem, ka tas ir piemērots tā izvirzītā mērķa sasniegšanai un nepārsniedz mērķa sasniegšanai

nepieciešamo (skat. it īpaši 2006. gada 5. decembra spriedumu apvienotajās lietās C-94/04 un C-202/04 *Cipolla* u.c., Krājums, I-11421. lpp., 61. punkts, un 2007. gada 13. decembra spriedumu lietā C-250/06 *United Pan-Europe Communications Belgium* u.c., Krājums, I-11135. lpp., 39. punkts; kā arī 2008. gada 1. aprīļa spriedumu lietā C-212/06 *Gouvernement de la Communauté française* un *gouvernement wallon*, Krājums, I-1683. lpp., 55. punkts).

73 Lai pamatotu pienākumu slēgt līgumu, Itālijas Republika izvirza vairākus mērķus, kuru starpā ir ceļu satiksmes negadījumos cietušo sociālā aizsardzība.

74 Šis sociālās aizsardzības mērķis, kas būtībā ir uzskatāms par garantiju, ka minētie cietušie saņems adekvātu kompensāciju, var tikt ņemts vērā kā imperatīvs vispārējo interešu apsvērums.

75 Kā tas izriet no Kopienu tiesību aktiem, kas minēti šī sprieduma 3.–12. punktā, un kā to ir uzsvērusi Itālijas Republika un Somijas Republika, transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās apdrošināšanas mērķis ir garantēt kompensāciju ceļu satiksmes negadījumos cietušajiem.

76 No šiem pašiem tiesību aktiem izriet, ka minētās kompensācijas galvenokārt tiek finansētas, pamatojoties uz līgumiem, kas noslēgti ar apdrošināšanas uzņēmumiem, savukārt katrā valstī izveidotajiem garantijas fondiem ir vienīgi pakārtota nozīme kompensāciju sniegšanā ceļu satiksmes negadījumos cietušajiem, it īpaši gadījumos, kad negadījums ticis izraisīts ar transporta līdzekli, kuram nav bijusi nokārtota obligātā apdrošināšana.

77 Tādēļ Direktīvas 72/166 3. pantā dalībvalstīm ir likts veikt visus pasākumus, kas nepieciešami, lai to pilsoņi izpildītu pienākumu, kas ietver transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu.

78 Ir jākonstatē, ka viens no veidiem, kas ļauj dalībvalstīm ievērot Direktīvas 72/166 3. pantā noteikto pienākumu, ietver to, ka tās nodrošina, ka visi transportlīdzekļu īpašnieki var iegūt šādu apdrošināšanu saskaņā ar likmi, kas nav pārmērīga.

79 Šajā sakarā Komisijas arguments, saskaņā ar kuru ceļu satiksmes negadījumos cietušo sociālās aizsardzības mērķis katrā ziņā ir sasniegts tādējādi, ka visās dalībvalstīs pastāv garantijas fondi, nevar tikt pieņemts.

80 Protams, garantijas fondu pastāvēšana nodrošina, ka negadījumos, kas izraisīti ar transportlīdzekli, kuram nav nokārtota apdrošināšana, cietušie saņems kompensāciju. Tādēļ nav strīda par to, ka, pat nepastāvot tādam pienākumam slēgt līgumu, kādu ir noteikusi Itālijas Republika, visi ceļu satiksmes negadījumos cietušie saņems kompensāciju.

81 Tomēr, kā tika norādīts šī sprieduma 76. punktā, no Kopienu tiesību aktiem izriet arī, ka apdrošināšanas līguma pastāvēšana un iespēja izvirzīt tiešu prasību pret apdrošināšanas sabiedrību ir galvenais faktors ceļu satiksmes negadījumā cietušo aizsardzībai. Šajos apstākļos dalībvalstīm nevar pārmest, ka tās veikušas pasākumus, lai novērstu, ka transportlīdzekļu īpašnieki nespēj izpildīt savu pienākumu apdrošināt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesisko atbildību.

82 No iepriekš minētā izriet, ka attiecīgais pienākums slēgt līgumu ir atbilstošs, lai veicinātu to Kopienu tiesību aktu īstenošanu, kuri attiecas uz katra transportlīdzekļa īpašnieka pienākumu apdrošināt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesisko atbildību, un līdz ar to lai veicinātu šo tiesību aktu mērķa sasniegšanu, t.i., garantēt kompensāciju ceļu satiksmes negadījumos cietušajiem.

83 Saistībā ar jautājumu, vai tāds pienākums slēgt līgumu, kāds ir spēkā Itālijas Republikā, pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu ceļu satiksmes negadījumos cietušo sociālās aizsardzības mērķi, vispirms ir jāatgādina, ka saistībā ar samērīguma kritēriju vienas dalībvalsts noteiktajam ierobežojošajam pasākumam nav jāatbilst koncepcijai, kurai piekrīt visas dalībvalstis un kura attiecas uz attiecīgās leģitīmās intereses aizsardzības kārtību.

84 Situācija, kas saistīta ar ceļu satiksmi un ar attiecīgajiem šīs jomas sabiedrisko interešu mērķiem, katrā valstī ir citādāka. Līdz ar to dalībvalstīm šajā jomā ir jāpiešķir rīcības brīvība. Kaut arī dalībvalstij, kas atsaucas uz imperatīvu prasību, lai pamatotu ierobežojumu EK līguma nozīmē, ir jāpierāda, ka tās tiesiskais regulējums ir atbilstošs un nepieciešams, lai sasniegtu leģitīmo mērķi, šis pierādīšanas pienākums nepieprasa, lai šī dalībvalsts pozitīvā veidā pierādītu, ka neviens iespējamais pasākums neļauj tādos pašos apstākļos sasniegt minēto mērķi (2009. gada 10. februāra spriedums lietā C-110/05 Komisija/Itālija, Krājums, I-519. lpp., 65. un 66. punkts).

85 Tādēļ fakts, ka noteiktas dalībvalstis ir izvēlējušās izveidot sistēmu, kas atšķiras no Itālijas sistēmas, kura paredzēta, lai garantētu, ka visi transportlīdzekļu īpašnieki var noslēgt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu saskaņā ar samērīgu apdrošināšanas likmi, nav tāds, kas pierāda, ka pienākums slēgt līgumu pārsniedz to, kas ir nepieciešams izvirzīto mērķu sasniegšanai. Komisijas iesniegtie skaidrojumi par sistēmām, kas izveidotas noteiktās dalībvalstīs, bet ne Itālijas Republikā, turklāt neļauj secināt, ka šīs sistēmas *in fine* būtu mazāk ierobežojošas vai labvēlīgākas apdrošināšanas uzņēmumiem nekā Itālijas tiesību aktos noteiktais pienākums slēgt līgumu.

86 Turpinājumā ir jāizvērtē Komisijas argumentācija, saskaņā ar kuru nav samērīgi apdrošināšanas uzņēmumiem noteikt pienākumu slēgt līgumu saistībā ar visiem potenciālajiem klientiem un visā Itālijas teritorijā.

87 Šajā sakarā Itālijas Republika ir apliecinājusi, Komisijai to neapstrīdot, ka Itālijas teritorijas dienvidu daļā pastāv sarežģīti apstākļi, kuru dēļ ir nepieciešami koriģējoši pasākumi no valsts varas puses, lai transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana varētu tikt sniegta ar nosacījumiem, kas ir pieņemami gan apdrošinājuma ņēmējiem, gan apdrošināšanas uzņēmumiem.

88 Izrādās, ka ceļu satiksmes negadījumu, kas tiek paziņoti apdrošināšanas iestādēm, skaits noteiktās zonās Itālijas dienvidu daļā ir īpaši augsts. Šī situācija ir izraisījusi to, ka minētajiem uzņēmumiem šajā reģionā būtiski ir palielinājušies finanšu riski.

89 Šajos apstākļos Itālijas Republika varēja uzskatīt, ka visiem uzņēmumiem, kas veic komercdarbību tās teritorijā, lai novērstu, ka šie uzņēmumi pamet Itālijas teritorijas dienvidu daļu un tādējādi liedz transportlīdzekļu īpašniekiem, kas dzīvo šajā daļā, iespēju saņemt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kas tomēr ir obligāta, ir atbilstoši noteikt pienākumu slēgt līgumu saistībā ar visiem transportlīdzekļu īpašniekiem Itālijā.

90 Turklāt no Likuma Nr. 990/69 11. panta 1.a punkta un Privātās apdrošināšanas kodeksa 35. panta 1. punkta izriet, ka, veicot minēto pasākumu, Itālijas Republika nav aizliegusi apdrošināšanas uzņēmumiem piemērot diferencētas likmes atkarībā no vēsturiskās riska, kurš noteikts saistībā ar apdrošinājuma ņēmēju kategorijām, kas definētas pietiekami plaši, vidējo izmaksu statistikas.

91 Konkrētāk, nav strīda par to, ka pienākums slēgt līgumu neliedz apdrošināšanas uzņēmumiem aprēķināt augstāku apdrošināšanas likmi apdrošinājuma ņēmējam, kas dzīvo zonā, kurā notiek ievērojams skaits negadījumu, nekā apdrošinājuma ņēmējam, kas dzīvo zonā ar mazāku risku.

92 Turklāt nevar tikt izslēgts, ka pienākuma slēgt līgumu attiecināšana tikai uz Itālijas teritorijas dienvidu daļu radītu, kā to ir norādījusi Itālijas Republika, apšaubāmu juridisku situāciju tiktāl, ciktāl transportlīdzekļu īpašnieki, kas dzīvo citos Itālijas reģionos, varētu atsaukties uz nevienlīdzīgu attieksmi gadījumā, ja tie reģionā, kurā nepastāv šāds pienākums slēgt līgumu, sastaptos ar grūtībām atrast apdrošināšanas uzņēmumu, kurš būtu gatavs noslēgt transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu.

93 No iepriekš minētā izriet, ka pienākums slēgt līgumu ir atbilstošs, lai garantētu izvirzītā mērķa sasniegšanu, un nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai to sasniegtu.

94 No tā izriet, ka iebildums, ar kuru tiek apgalvots EKL 43. un 49. panta pārkāpums, ir jānoraida.

Par iebildumu, ar kuru tiek apgalvots Direktīvas 92/49 6., 29. un 39. panta pārkāpums sakarā ar kritērijiem, kas jāievēro apdrošināšanas prēmiju aprēķināšanā, un sakarā ar "a posteriori" kontroli, kurai ir pakļautas šīs prēmijas

Lietas dalībnieku argumenti

95 Komisija uzskata, ka — ja ir konstatēta Likuma Nr. 990/69 11. panta 1. punktā noteiktā pienākuma slēgt līgumu nesaderība ar Kopienu tiesībām — no tā nenovēršami izriet, ka šī likuma 11. panta 1.a punkts nav saderīgs ar Direktīvas 92/49 6., 29. un 39. pantu. Kā Itālijas Republika to pati ir apstiprinājusi, kritēriji, kas noteikti apdrošināšanas prēmiju aprēķināšanai, ir vērsti uz to, lai garantētu pienākumu slēgt līgumu izpildi.

96 Konkrētāk, apdrošināšanas uzņēmumu pienākums noteikt apdrošināšanas prēmijas saskaņā ar to "tehniskajām bāzēm, kurām ir jābūt pietiekami plašām un jāattiecas vismaz uz pieciem gadiem", un saskaņot tās ar noteiktu vidējo rādītāju tirgū, tāpat kā šo prēmiju pakļaušana *a posteriori* kontrolei un iespēja, ka *ISVAP* noteiks ievērojama apjoma sankcijas, ir apdrošināšanas likmju noteikšanas brīvības principa, kas izklāstīts minētajos Direktīvas 92/49 pantos, pārkāpums.

97 Itālijas Republika norāda, ka Likumā Nr. 990/69 izklāstīto apdrošināšanas likmju principu vienīgais mērķis ir ierobežot gadījumus, kas izpaužas tādējādi, ka noteikti apdrošināšanas uzņēmumi, aprēķinot pārmērīgu apdrošināšanas likmi, demotivē patērētājus pie tiem iegādāties apdrošināšanas polisi. Minētie principi atbilst standarta tehniskajiem noteikumiem apdrošināšanas likmju aprēķināšanai un apdrošināšanas uzņēmumu ievērotajiem aktuārajiem principiem.

98 Itālijas Republika uzskata, ka minētās tiesību normas nekādā veidā neliek apdrošināšanas uzņēmumiem praktizēt cenas, kas atbilst vidējam tirgus rādītājam, vai pārlieku liek ievērot apdrošināšanas likmes, kas piemērotas pēdējo piecu gadu laikā. Itālijas Republika skaidro, ka apdrošināšanas uzņēmumi apdrošināšanas likmes nosaka, pamatojoties uz komercdarbības rādītājiem pagātnē, un ka tiem ir tiesības, pat ievērojami, paaugstināt apdrošināšanas prēmiju līmeni sakarā ar negatīvu attīstību negadījumu aspektā.

99 Saistībā ar *ISVAP* Itālijas Republika norāda, ka šī iestāde vēršas vienīgi pret uzņēmumiem, kuri piemēro apdrošināšanas prēmijas bez jebkāda atbilstoša tehniska pamatojuma, pieļaujot acīmredzamu ļaunprātību apdrošināšanas likmju noteikšanā un pieļaujot diskrimināciju starp apdrošinājuma ņēmējiem. Itālijas Republika uzsver, ka gadījumos, kuros iejaucās *ISVAP*, runa bija nevis par vienkārši paaugstinātām likmēm, bet par patiešām pārmērīgu likmju noteikšanu, rezultātā liedzot apdrošināšanu. Tādējādi noteiktiem patērētājiem tika piedāvātas ikgadējās prēmijas vairāk nekā EUR 7000 apmērā.

Tiesas vērtējums

100 Direktīvas 92/49 6., 29. un 39. pantā dalībvalstīm ir liegts noteikt, ka iepriekš ir jāapstiprina vai sistemātiski jāpaziņo likmes, kuras apdrošināšanas uzņēmums izmanto tā teritorijā savās attiecībās ar apdrošinājuma ņēmējiem.

101 Kā Tiesa jau ir norādījusi, Kopienu likumdevējs tādējādi bija iecerējis nodrošināt likmju noteikšanas brīvības principa ievērošanu nedzīvības apdrošināšanas jomā, ieskaitot tādu obligāto apdrošināšanu kā transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšana (2003. gada 25. februāra spriedums lietā C-59/01 Komisija/Itālija, *Recueil*, I-1759. lpp., 29. punkts, un 2004. gada 7. septembra spriedums lietā C-346/02 Komisija/Luksemburga, Krājums, I-7517. lpp., 21. punkts).

102 Šajā lietā Likuma Nr. 990/69 11. panta 1.a punktā un Privātās apdrošināšanas kodeksa 35. panta 1. punktā apdrošināšanas uzņēmumiem, kas sniedz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas pakalpojumus, ir noteikts pienākums atsevišķi aprēķināt tīrās prēmijas un pieskaitījumus saskaņā ar šo uzņēmumu tehniskajām bāzēm, kurām ir jābūt pietiekami plašām un jāattiecas vismaz uz pieciem gadiem.

103 Saistībā ar jautājumu, vai šis noteikums ir saderīgs ar likmju noteikšanas brīvības principu, kā tas ir atgādināts iepriekš, ir jānorāda, ka, pirmkārt, ar to netiek ieviesta apdrošināšanas likmju iepriekšējas apstiprināšanas vai sistemātiskas paziņošanas sistēma.

104 Otrkārt, pretēji tam, ko apgalvo Komisija, ar minēto noteikumu uzņēmumiem netiek likts pieskaņot savas apdrošināšanas likmes vidējam tirgus rādītājam. Tieši pretēji, Likuma Nr. 990/69 11. panta 1.a punktā un Privātās apdrošināšanas kodeksa 35. panta 1. punktā ir paredzēts, ka apdrošināšanas uzņēmumi savas apdrošināšanas likmes aprēķina saskaņā ar savām tehniskajām bāzēm, un ir precizēts, ka, ja šīs bāzes nav pieejamas, apdrošināšanas uzņēmumi var izmantot tirgus statistiku.

105 Treškārt, tiktāl, ciktāl Likuma Nr. 990/69 11. panta 1.a punktam un Privātās apdrošināšanas kodeksa 35. panta 1. punktam var būt sekas attiecībā uz apdrošināšanas likmēm, jo tajos ir noteiktas tehniskās prasības, saskaņā ar kurām apdrošināšanas uzņēmumiem ir jāaprēķina savas prēmijas, ir jākonstatē, ka šāds apdrošināšanas likmju noteikšanas brīvības ierobežojums Direktīvā 92/49 nav aizliegts.

106 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka nevar prezumēt, ka ir veikta pilnīga nedzīvības apdrošināšanas likmju saskaņošana, kas izslēdz jebkādus valsts pasākumus, kuri varētu ietekmēt likmes, ja šajā sakarā nav skaidri izteiktas Kopienu likumdevēja gribas (iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Luksemburga, 24. punkts).

107 Turklāt Komisija nav pamatojusi vai pat apgalvojusi, ka Itālijas likumdevēja noteiktais aprēķināšanas noteikums nav saderīgs ar tehniskajiem aprēķinu noteikumiem un aktuārajiem principiem, kādi tiek ievēroti apdrošināšanas nozarē.

108 No iepriekš minētā izriet, ka iebildums, ar kuru tiek apgalvots Direktīvas 92/49 6., 29. un 39. panta pārkāpums, ir jānoraida.

Par iebildumu, ar kuru tiek apgalvots Direktīvas 92/49 9. panta pārkāpums sakarā ar apdrošināšanas prēmiju aprēķināšanas kārtības kontroli un sakarā ar sankciju piemērošanu

Lietas dalībnieku argumenti

109 Komisija uzskata, ka ar kontroli, ko *ISVAP* veic saskaņā ar Likuma Nr. 990/69 11. panta 1.a punktu un pakārtoti — ar Privātās apdrošināšanas kodeksa 35. panta 1. punktu un 314. panta 2. punktu, pār kārtību, saskaņā ar kuru apdrošināšanas uzņēmumi, kas Itālijā veic komercdarbību atbilstoši brīvībai veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvībai, aprēķina savas apdrošināšanas prēmijas, tiek pārkāpts Direktīvas 92/49 9. pantā noteiktais kompetenču sadalījums starp izcelsmes dalībvalsti un uzņēmēju dalībvalsti.

110 No Direktīvas 92/49 preambulas piektā apsvēruma izriet, ka princips par piederības dalībvalsts īstenoto uzraudzību ir viens no šīs direktīvas pamatmērķiem. Visas atkāpes no šī principa ir jāinterpretē šauri.

111 Tomēr nevienā tiesību normā netiek leģitimizēta attiecīgā *ISVAP* iejaukšanās. Tieši pretēji, noteiktās Direktīvas 92/49 tiesību normās, tādās kā tās 11. un 40. pants, principam par piederības dalībvalsts īstenoto uzraudzību piešķirts ļoti plašs piemērošanas apjoms.

112 No šīm tiesību normām izriet, ka — ja *ISVAP* paredz iejaukties saistībā ar transportlīdzekļa īpašnieka civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas prēmijām, kuras piemēro apdrošināšanas uzņēmumi, kuru galvenā juridiskā adrese ir dalībvalstī, kas nav Itālijas Republika, — tam par iespējamajiem pārkāpumiem ir jāziņo kontroles iestādēm izcelsmes dalībvalstī, lūdzot šīm iestādēm veikt nepieciešamos pasākumus, lai pārkāpumi tiktu izbeigti.

113 Itālijas Republika norāda, ka uz iejaukšanos apdrošināšanas likmju jomā, kuras mērķis ir patērētāju aizsardzība, neattiecas apdrošināšanas uzņēmumu finanšu uzraudzība Direktīvas 92/49 9. panta izpratnē. Finanšu stabilitātes aizsardzības instrumenti, kuru izmantošana ir izcelsmes dalībvalsts ziņā, attiecas uz maksātspējas normām un tehniskajiem resursiem. Šie instrumenti neattiecas uz patērētāju tiesību aizsardzību.

Tiesas vērtējums

114 Kā to norādījusi Komisija, Direktīvas 92/49 preambulas piektajā apsvērumā un 9. pantā ir noteikts princips par piederības dalībvalsts īstenoto uzraudzību.

115 Tomēr, kā nepārprotami izriet no minētās direktīvas preambulas septītā apsvēruma un 9. panta, šis princips attiecas vienīgi uz apdrošināšanas uzņēmumu finanšu uzraudzību.

116 Protams, ir taisnība, ka Direktīvas 92/49 9. pantā noteiktā principa par piederības dalībvalsts īstenoto uzraudzību piemērošanas joma netiek definēta izsmeļoši, nosakot, ka finanšu uzraudzībā "it īpaši" ietilpst maksātspējas stāvokļa un tehnisko resursu sastāva pārbaude. Tomēr šo tiesību normu nevar interpretēt tādējādi, ka pēc Kopienu likumdevēja uzskata izcelsmes dalībvalstij ir ekskluzīva kontroles kompetence attiecībā uz apdrošināšanas uzņēmumu komercdarbību.

117 No tā izriet, ka 9. pantā nav izslēgta iespēja, ka tiek veiktas tādas kontroles, kādas veic *ISVAP*.

118 Ar iepriekš minētajiem apsvērumiem nav pretrunā Direktīvas 92/49 11. un 40. pants, ko Komisija minējusi savā replikas rakstā.

119 Saistībā ar Direktīvas 92/49 11. pantu ir jākonstatē, ka ar to tiek veikti grozījumi Direktīvas 73/239 tiesību normā, kas, gluži kā visas pārējās tiesību normas, kuras ietilpst tajā pašā Direktīvas 73/239 sadaļā, attiecas uz apdrošināšanas uzņēmumu stabilitāti. Tādēļ Komisija nevar pamatoties uz minēto 11. pantu, lai apgalvotu, ka tajā noteiktā uzraudzības kompetence pārsniedz jautājumu par finanšu stabilitāti.

120 Saistībā ar Direktīvas 92/49 40. pantu ir jākonstatē, ka, pirmkārt, Komisija nav pārmetusi Itālijas Republikai, ka tā nav izpildījusi pienākumus, kas izklāstīti šī panta 3.–5. punktā, un, otrkārt, ka minētās direktīvas 40. panta 7. punktā tiek atzītas uzņēmējas dalībvalsts tiesības sodīt par pārkāpumiem, kas izdarīti tās teritorijā.

121 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka šis iebildums ir jānoraida.

IV — Par tiesāšanās izdevumiem

122 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punkta pirmajai daļai lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Šajā lietā spriedums ir nelabvēlīgs Komisijai. Tā kā Itālijas Republika tomēr nav prasījusi piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, jāpiespriež Itālijas Republikai un Komisijai segt savus tiesāšanās izdevumus pašām.

123 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 4. punkta pirmajai daļai dalībvalstis, kas ir iestājušās lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas. Tādēļ Somijas Republika, kas iestājusies lietā, sedz savus tiesāšanās izdevumus pati.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) prasību noraidīt;

2) Eiropas Kopienu Komisija, Itālijas Republika un Somijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus pašas.

[Paraksti]